

برای نمونه بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیایی چین تهدید نموده است کنترل جهانی مالی را از وال استریت و شهر لندن به بانک‌های توسعه‌ای جدید پکن و شانگهای منتقل نماید. همچنین، روسیه، طرحی با عنوان «موافقت‌نامه چند ارزی» را مطرح کرده است که هدف آن تسهیل تأمین مالی تجاری در عین مسدود ساختن دلار است.

۲-۲- انعقاد موافقت‌نامه‌های چند ارزی

موافقت‌نامه چند ارزی، شامل شماری از جریان‌های پولی و مالی در میان چند ارز است که باید پرداخت و دریافت شود. از نظر عملی، یک موافقت‌نامه چند ارزی می‌تواند خود متشکل از چند موافقت‌نامه دوجانبه ارزی باشد. یکی از ریسک‌های انعقاد موافقت‌نامه‌های چند ارزی غیر دلاری، افزایش یا کاهش شدید ارزهای غیر دلاری است. البته ارزش هر ارز به عوامل مختلفی همچون میزان تورم، رشد اقتصادی، ثبات داخلی سیاسی و میزان بهره‌بستگی دارد. انعقاد این موافقت‌نامه‌ها همچنین می‌تواند به صورت شرط ضمن عقد اصلی یا به صورت قرارداد جداگانه‌ای صورت پذیرد. بدیهی است که انعقاد این موافقت‌نامه‌ها نه تنها به غیر اتباع آمریکایی، بلکه به اتباع آمریکایی نیز تسری یافته است؛ برای نمونه می‌توان به انعقاد موافقت‌نامه چند ارزی میان شرکت‌های آمریکایی و شرکت‌های تولیدی ژاپنی برای واردات ارزان‌تر برخی محصولات صنعتی صرفاً در قبال «ین» اشاره کرد.

۲-۳- استفاده از رمزارزها

یکی از راهکارهای مبارزه با دلار در سطح بین‌المللی، استفاده از ارزهای مجازی است. این راهکار به تازگی مورد توجه گروه بریکس قرار گرفته است؛ به طوری که صحبت از یک رمزارز مشترک شده است. «بیت‌کوین» شناخته‌شده‌ترین نمونه رمزارزها است. اولین نسخه از بیت‌کوین، یک برنامه رایانه‌ای بود که در ژانویه ۲۰۰۹ «ساتوشی ناکاموتو» آن را مطرح کرد؛ با این امید که به نخستین ارز مدرن غیر ملی جهان تبدیل شود. در حال حاضر، سه رمزارز فراگیر بیت‌کوین با ارزش پنج تا شش هزار دلار، «اتریوم» با ارزش حدود ۳۰۰ دلار و «لایت‌کوین» با ارزش حدود ۶۰ دلار هستند. مهم‌ترین فاکتور در تولید هر یک از رمزارزها، عنصر سختی تولید است؛ زیرا با ساختن هر یک واحد آن، ساختن واحد بعدی نیازمند پردازش بیشتر و سخت‌تری است که

اساس، بریکس نرم‌افزارهای پرداختی عرضه کرده است که قابلیت‌های مشابهی مانند «Apple Pay» داشته و صرف‌نظر از ارز پرداختی و پولی که حساب خریدار در آن قرار گرفته است، بر روی گوشی‌های هوشمند دولت‌های عضو قابلیت نصب دارند. این بدان معناست که اتباع دولت‌های برزیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی از این قابلیت برخوردار می‌شوند تا با استفاده از سامانه BRICS Pay، ارزهای ملی خودشان به عنوان مبنای مستقیم مبادلات مالی در پرداخت‌های خارجی استفاده کنند. این سامانه گام بزرگی به سمت حذف مبارزه با دلار در معاملات مالی بین‌المللی است. سامانه BRICS Pay، صرفاً به منظور پرداخت مالی در بین اتباع دولت‌های عضو به کار برده می‌شود.

۲-۲- راهکارهای حقوقی بین‌المللی برای مبارزه با دلار

۲-۱- ایجاد بانک‌های توسعه

یکی از مؤثرترین راه‌ها برای مبارزه با دلار ایجاد بانک‌های توسعه‌ای بوده که در آن برای مبادلات مالی و بین‌بانکی، از ارزهای غیر دلار استفاده می‌شود. در این میان ایجاد بانک جدید توسعه گروه بریکس به هدف مقابله با بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول از مهم‌ترین اقدامات در این زمینه است. هدف اصلی این بانک توسعه سرمایه‌گذاری زیربنایی در پنج دولت عضو یعنی روسیه، برزیل، چین، هند و آفریقای جنوبی با ارزیابی غیر از دلار است و در سال‌های اخیر با سرمایه‌گذاری در بانک‌ها و مؤسسات داخلی دولت‌های عضو، به نحو بایسته‌تری در این زمینه اقدام کرده است.

یک موافقت‌نامه چند ارزی می‌تواند خود متشکل از چند موافقت‌نامه دوجانبه ارزی باشد. یکی از ریسک‌های انعقاد موافقت‌نامه‌های چند ارزی غیر دلاری، افزایش یا کاهش شدید ارزهای غیر دلاری است. البته ارزش هر ارز به عوامل مختلفی همچون میزان تورم، رشد اقتصادی، ثبات داخلی سیاسی و میزان بهره‌بستگی دارد.

ایالات متحده به تحریم‌های مالی بین‌المللی، موجب تضعیف و افول دلار به عنوان ارز رایج جهانی می‌شود. این انتقادات از حاکمیت دلار در روابط مالی بین‌المللی صرفاً محدود به مقامات غیر آمریکایی نشده، مقامات آمریکایی را نیز شامل می‌گردد، به نحوی که «جک لئو»، وزیر سابق امور خزانه‌داری ایالات متحده در بیانیه‌ای در ارتباط با افول دلار در روابط مالی بین‌المللی اظهار کرد: «ما هر آنچه بیشتر استفاده از دلار و نظام مالی مان را به تبعیت از سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا متکی کنیم، ریسک رجوع بیشتر به سایر ارزها و نظام‌های مالی دیگر در میان مدت افزایش می‌یابد».

۱- نهادهای بین‌المللی مبارزه کننده با دلار

۱-۱- بانک توسعه زیرساخت آسیایی

«بانک توسعه زیرساخت آسیایی» از نهادهای بین‌المللی است که با هدف اصلی مبارزه با دلار پایه‌ریزی شده است. هدف این بانک تأمین مالی پروژه‌های زیربنایی در حوزه‌هایی از جمله انرژی، حمل‌ونقل و مبادلات ارتباطاتی است و ۵۰ درصد از بودجه ۵۰ میلیارد دلاری سرمایه اولیه آن را چین تأمین مالی می‌کند و ۳۰ دولت را به عنوان دولت‌های اولیه امضاکننده خود دیده است. منطبق پشت بانک توسعه زیرساخت آسیایی به این صورت است که با توجه به توسعه سریع اقتصادی کشورهای آسیایی، نهادهای موجود مالی از بانک جهانی و صندوق بین‌الملل پول نمی‌توانند دیگر به سبب محدودیت منابع مالی و اولویت‌های سرمایه‌گذاری‌شان، نیازها و ضرورت‌های این منطقه را برآورده سازند. چین تعهد داده که ۵۰ درصد بودجه اولیه بانک توسعه زیرساختی آسیایی را تأمین کند، اما همچنان، این ژاپن است که قدرت غالب را در اختیار دارد. ایالات متحده آمریکا با طرح تشکیل این بانک به دلایل مختلفی از جمله مغایرت با سیستم «برتون وودز» مخالفت کرده است.

۱-۲- بریکس (BRICS)

بریکس گروهی متشکل از کشورهای برزیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی است که سامانه پرداخت واحدی موسوم به «BRICS Pay» ایجاد کرده‌اند. هدف از این اقدام، تلاش برای استقرار یک سامانه مشترک پرداخت‌ها و معاملات خرد بین دولت‌های عضو با تکیه بر ارزهای این دولت‌ها و حذف دلار بوده است. بر این